

[Hartvig Frisch.]

sige, at da vi nu efter Behandlingen af de mange enkelte Lovforslag, som knytter sig til dette store politiske Samlingsarbejde, er naaet til Lovforslaget om Pristallet, er det rimeligt at fremhæve, at det naturligvis er et meget afgørende Led i hele Komplexet.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om automatisk Lønstigning i Forbindelse med Pristigning vil jeg gerne til Indledning sige, at saa længe Prisstigningen paa Varemarkedet blot er et Udtryk for en almindelig international Stigning i Produktionsomkostningerne, men ikke skyldes en lokal eller ekstraordinær Knaphed paa selve Varemængden, saa længe vil en automatisk Sammenhæng mellem Lønningerne og Pristallet fungere rationelt; men i det Øjeblik selve Forsyningerne af et Land rammes og der indtræder en ekstraordinær Knaphed paa en Række Varer, vil en automatisk Lønstigning paa Pristalsgrundlaget indeløre den Risiko, at Lønstigningerne fra at være Virkning bliver til Aarsag og selv skaber yderligere Dyrktid og dermed Inflation. Hvornaar det Punkt er naaet og denne nye Aarsag sætter ind, det kan altid diskuteres, men efter den sidste Tids alvorlige Hændelser og den fuldkomne Ændring med Hensyn til hele Landets Økonomi er der næppe nogen, der har været i Tvivl om, at det nu gjaldt om med alle Midler at staa imod yderligere Belastning af Danmarks Økonomi.

De danske Arbejdere har siden Krigens Begyndelse i September 1939 haft et skarpt Blik for, at enhver unødvendig Prisstigning burde undgaas. I det Manifest, som De samvirkende Fagforbund udsendte den 9. September, opfordrede Fagforbundene Regeringen og Myndighederne til for det første at sikre en ligelig Fordeling af alle Livsformødenheder og for det andet at afværge urimelige Prisstigninger. Den Linie, som De samvirkende Fagforbund her straks slog ind paa, faldt godt i Traad med det Priscirkulære, som i Begyndelsen af September udstedtes af Handelsministeren, og som dannede Grundlag for den første Maa-neds Prisbegrænsninger.

Man maa nu erindre, at der fra mange Sider inden for Erhvervslivet, og ikke mindst fra Handelens Side, dengang protesteredes kraftigt mod denne Prispolitik, idet man forlangte Genanskaffelsesprisen og Markedsansættelsen lagt til Grund. Der blev her fremført Hensyn vedrørende Vigtigheden af at skaffe saa mange Varer til Landet som muligt, og det ene Hensyn blev

afvejet mod det andet, men en Kendsgerning er det i hvert Fald, at den ret stærke og paagaende Agitation, der sattes ind for Genanskaffelsesprisen, til en vis Grad blev taget til Følge, nemlig ved Cirkulæret af 19. Oktober, paa en Tid, da der endnu virkelig var Tale om Afsætning fra dette Land over Verdenshavene.

Naar man nu erindrer den Situation, der derved fremkom i Slutningen af Oktober, kan det ikke undre, at Arbejdere og Arbejdsgivere ved deres Forhandlinger ogsaa maatte tage Hensyn til denne Økonomi med Markedsansættelsen som Grundlag, saaledes som det skete ved Overenskomsten af 31. Oktober 1939, altsaa den Overenskomst, som Forslaget her har Henblik paa; thi hvad der derved opnaaedes for Arbejderne, var jo ikke Fordele paa det øvrige Samfunds Bekostning, men det var Ligestilling i Forhold til det bevægelige Prisniveau.

Jeg fremhæver dette for at gøre det klart, at først med Afspærringen fra de oversøiske Markeder og med hele den ekstraordinære Knaphed paa en Række af de Varer, der tidligere normalt er indgaaet i Pristallet, maatte det erkendes, at en fortsat Lønregulering paa Grundlag af Pristallet i hvert Fald vilde blive uholdbar. Der vilde indtræde det, jeg talte om: at fra at være en Virkning vilde Lønstigningen kunne blive en Aarsag, der direkte fremkaldte Inflation.

Dette har Arbejderne selv slet ikke vist manglende Forstaaelse af, og det er derfor urimeligt, naar man fra visse Sider i den danske Presse i disse Dage har villet benytte Lejligheden til at føre et groft Sprog over for Arbejdernes Organisationer. De samvirkende Fagforbunds Formand, Hr. Laurits Hansen, har saa sent som den 5. Maj paa et Møde i Brønshøj udtalt — jeg vil gerne med den højtærede Formands Tilladelse citere —

„Arbejderne er absolut uinteresserede i at faa et saa stort Dyrktidstillæg som muligt. Vi er interesserede i den rolige Grund med faste Priser. Vi vil være med til at tage vor Part af Tidens Byrder, men vi vil afgjort ikke tage dem alene. I øvrigt har Arbejderklassen aldrig staaet i bageste Række, naar det gælder om at bære Byrder.“

Denne Udtalelse, mener jeg, udtrykker virkelig de danske Arbejders Grundsynspunkt. Derfor vender Interessen inden for Arbejdernes Kreds sig til Prisregulering, Rationering, Fordeling af Byrderne og Igangsættelse af Arbejder; men naturligvis kan de danske Arbejdere ikke gaa med til,